

УДК 316.472.47+061.2

Панькова О.В., доцент, канд. соціол. наук, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,

Касперович О.Ю., ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,

Іщенко О.В., ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАЛУЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ НА ПОТРЕБИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Розкрито теоретичні підходи до розуміння природи та структури соціальних ресурсів суспільної взаємодії. Обґрунтовано теоретико-методологічний підхід до розробки механізмів залучення соціальних ресурсів громадських об'єднань на потреби регіонального розвитку в умовах децентралізації.

Ключові слова: соціальні ресурси, громадські об'єднання, регіональний розвиток, децентралізація.

Революція гідності та події 2014–2015 рр. в Україні свідчать про наявність значного потенціалу громадської активності різних соціальних груп, який проявляється у різних формах самоорганізації населення. Громадська залученість і суспільно-політична участь активної частини населення спричиняє доленосні зміни як у житті окремої людини зокрема, так і української держави в цілому. Процеси, що відбуваються сьогодні, розкривають потужні соціальні ресурси, якими володіє українське суспільство, але досі не створено ефективних механізмів їх залучення та використання для вирішення нагальних проблем держави і регіонів. Незважаючи на заявлений курс радикальних реформ (насамперед, у рамках програми реформ «Стратегія 2020», запропонованої Президентом України П.О. Порошенком), який спрямовано на децентралізацію управління на всіх рівнях, досі відсутні дієві кроки щодо його здійснення. Крім того, тут не враховується потенціал наявних у суспільстві соціальних ресурсів, які здатні прискорити процеси реформування і зробити їх ефективнішими.

Децентралізація влади та забезпечення регіонального розвитку є ключовими пріоритетами визначеного Порядку денного асоціації між Україною та ЄС, основною умовою для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [1]. Так, розділ «Регіональний розвиток» даного Порядку включає як пріоритет «ефективний механізм координації на місцях, у тому числі структуровану процедуру консультацій із зацікавленими сторонами регіонального розвитку (на національному та регіональному рівнях, включаючи громадянське суспільство)». В аналітичній доповіді до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році» також зазначається, що децентралізація влади є однією з головних суспільних реформ, спрямованою на докорінні зміни не тільки в системі державного управління, але й усій системі суспільних відносин [2, с. 168]. Успішність децентралізації влади багато в чому залежить від готовності суб'єктів суспільних відносин місцевого та регіонального рівнів управління формувати платформу конструктивної взаємодії заради спільної мети – успішного розвитку регіону, міста, села. Для цього необхідно виявити, активізувати і залучити соціальні ресурси кожного із суб'єктів громадської активності для ефективної координації спільних зусиль на потреби відновлення та розвитку регіону. Особливу роль у цих процесах відіграватимуть інститути громадянського суспільства, діяльність громадських об'єднань. Тому необхідною

є мобілізація всіх видів ресурсів для успішного реформування і відновлення ресурсної бази країни та її регіонів.

У процесі децентралізації відбуватиметься перерозподіл повноважень і функцій на користь регіонального та місцевого рівнів. Внаслідок цього у забезпеченні розвитку держави та територіальних громад ще більшим стане значення регіону, як рівня, на якому перетинаються інтереси держави та місцевих спільнот¹. При цьому беззаперечної значущості набуває функціонування громадських об'єднань як одного з основних суб'єктів регіонального розвитку, оскільки, по-перше, їх створення та діяльність часто пов'язані з ключовими проблемами регіонального розвитку, а по-друге, їх гнучкість і свобода у виборі методів роботи сприяють пошуку способів ефективного вирішення таких проблем. Проте «формалізація і неефективність процедур залучення громадськості до розробки та реалізації політики розвитку на місцевому та регіональному рівні створювала перепони на шляху участі громадянських інститутів у вирішенні питань місцевого значення» [2, с. 197]. Тому одним з пріоритетів децентралізації та реформи місцевого самоврядування є широке залучення громадськості до співпраці з органами влади, протидії корупції та погодження рішень органів місцевого самоврядування [2, с. 212–213].

В умовах збройного конфлікту, критичного стану різних сфер життєдіяльності суспільства, насамперед економіки, актуалізується проблема координації зусиль усіх суб'єктів громадської активності заради стабілізації ситуації в країні та вирішення нагальних проблем соціально-економічного характеру. Процеси соціальної самоорганізації, громадської залученості та участі мають бути спрямовані в конструктивний напрям для ефективного вирішення пріоритетних суспільних проблем. Одним з чинників згаданих подій кінця 2013 – початку 2014 рр. стало накопичення у межах різних соціальних груп населення країни тих соціальних сил, які не знаходили конструктивного виходу. Водночас ці події ще раз продемонстрували потужний потенціал здатності українських громадян до згуртованості та спільних соціальних дій, до самоорганізації, що слугує значним соціальним ресурсом, який необхідно акумулювати та спрямувати на вирішення нагальних соціальних, економічних, політичних тощо проблем у конструктивному напрямі. Особливо актуальним це є сьогодні, коли завдання та виклики, які постали перед українським суспільством, необхідно вирішувати в умовах значного обмеження всіх видів ресурсів. Відсутність дієвих механізмів залучення соціальних ресурсів громадських об'єднань до забезпечення реформ та розвитку суспільства звужує потенціальну ресурсну базу даних процесів, призводить до занепаду цих ресурсів і втрати довіри людей до курсу реформ.

Розробка та впровадження дієвих механізмів мобілізації соціальних ресурсів об'єднань громадян передбачає наявність адекватного теоретичного осмислення та обґрунтування. Перед західними суспільствами подібні проблеми поставали у періоди економічних криз, запровадження політики стимулювання місцевого чи регіонального соціально-економічного розвитку тощо. Для теоретико-концептуального забезпечення вирішення таких проблем, пояснення тенденцій та особливостей процесу розвитку громадянського суспільства дослідниками було запропоновано ряд наукових теорій і концепцій. Проте питання відповідності цих теорій і концепцій сучасним українським реаліям залишається відкритим. Зокрема, необхідно прояснити структуру соціальних ресурсів об'єднань громадян, їх основні види, визначити специфіку окремих видів, оскільки на рівні практичної діяльності кожен з них потребуватиме специфічних механізмів мобілізації та залучення.

Таким чином, проблема залучення соціальних ресурсів об'єднань громадян має два основні виміри: *практичний* (коли відсутність відповідних механізмів залучення призводить

¹ Визначення поняття «регіональний розвиток» наводиться у ст. 1 Закону України «Про засади державної регіональної політики».

до занепаду цих ресурсів та звуження ресурсної бази реформ) та *теоретичний* (пов'язаний з тим, що сьогодні недостатньо розроблено теоретико-методологічну базу цих механізмів, яка належним чином враховувала б специфіку ситуації в Україні та існуючі виклики. Спробуємо вирішити цю проблему в методологічному та прикладному сенсі.

Особливості становлення громадянського суспільства в Україні розглядаються у працях вітчизняних соціологів О.М. Балакіревої, І.Е. Бекешкіної, Є.І. Головахи, О.С. Резніка, В.П. Степаненка та інших. Розвитку напряму теоретизування, що отримав назву «класична теорія соціальних ресурсів», метою якого є виявлення закономірностей формування та використання ресурсів соціальної взаємодії, присвячені праці Е. Фoa, У. Фoa (E. Foa, U. Foa), А. Каземі (A. Kazemi), Б. Марковскі (B. Markovsky), К. Тьорнблома (K. Tornblom) та інших. Практичні питання ресурсного забезпечення громадських рухів і об'єднань розглянуто дослідниками, які розвивають концепцію мобілізації ресурсів: Б. Едвардса (B. Edwards), Дж. Маккарті (J. McCarthy), А. Обершола (A. Oberschall), М. Зальда (M. Zald) та інших.

Отже, **метою статті** є аналіз теоретичних підходів до визначення природи та структури соціальних ресурсів громадських об'єднань, а також обґрунтування теоретико-методологічного підходу до розробки механізмів залучення соціальних ресурсів об'єднань громадян до забезпечення розвитку регіонів України в умовах децентралізації.

Успішність діяльності соціальних суб'єктів (держави, бізнесу, влади, громадянського суспільства) залежить від характеру взаємодії між ними, готовності та налаштованості кожного із суб'єктів будувати платформу соціального діалогу для конструктивного вирішення нагальних проблем, які постали перед країною, кожним її регіоном і людиною, що живе в Україні. Саме тому значущість соціальних ресурсів конструктивної взаємодії та громадської залученості населення зростає щодня. Секрет більшості історій успіху людей і країн полягає в ефективності залучення наявних соціальних ресурсів, їх «якості», раціональності зусиль з їх накопичення, використання на потреби розвитку регіонів, країни в цілому.

Розуміння важливості цього виду ресурсів спричинило появу одного із сучасних наукових напрямів теоретизування – так званої «класичної теорії соціальних ресурсів»². У цілому, представники цього напрямку розуміють «соціальний ресурс» як «будь-який продукт – матеріальний або символічний – який передається через міжособистісну поведінку» [5, р. 33]. У контексті забезпечення регіонального розвитку як ключовий канал накопичення та використання соціальних ресурсів можна розглядати громадську активність жителів, соціальних груп і спільнот (насамперед, у формі створення громадських об'єднань і участі у їх діяльності), оскільки сама сутність такої діяльності передбачає активну взаємодію та обмін ресурсами для досягнення суспільно значущих цілей або захисту колективних інтересів (соціальної групи, спільноти).

Під соціальними ресурсами суб'єктів громадської активності (у тому числі громадських об'єднань), що здійснюють діяльність у сфері регіонального розвитку, слід розуміти сукупність ресурсів, якими вони володіють та які залучають і отримують завдяки соціальній взаємодії (міжособистісній і міжгруповій) для вирішення спільних проблем на місцевому та регіональному рівнях. Відповідно, суб'єктами такої соціальної взаємодії, що дозволяє отримувати громадським об'єднанням певні види соціальних ресурсів, є інші (крім таких само об'єднань) суб'єкти діяльності із забезпечення регіонального розвитку та реалізації регіональної політики. Серед них основними виступають керівні державні структури: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада АР Крим, Рада міністрів АР Крим, а також центральні та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи. Також сторонами взаємодії мо-

² Значний внесок у розвиток теорії соціальних ресурсів внесли Една та Уріель Фoa [4, с. 77–94].

жуть виступати інші інститути громадянського суспільства, зокрема, асоціації та інші об'єднання органів місцевого самоврядування, професійні об'єднання, бізнес-асоціації та організації роботодавців, регіональні та місцеві торгово-промислові палати. Взаємодія може здійснюватися з окремими юридичними та фізичними особами, освітніми та науковими організаціями на основі спільних цілей, пов'язаних із забезпеченням регіонального розвитку. Взаємодія громадських об'єднань з іншими суб'єктами у сфері регіонального розвитку дозволяє громадським об'єднанням створювати, накопичувати та залучати різні види соціальних ресурсів. Така взаємодія може бути реалізована, наприклад, через надання грантів чи благодійної допомоги, експертних оцінок, реалізації спільних проектів тощо з вирішення регіональних і місцевого рівня проблем.

Децентралізація влади вимагає «створення системи органів влади, побудованої відповідно до принципу субсидіарності» [2, с. 169], «максимальний обсяг владних повноважень має буди зосереджено саме на базовому рівні адміністративно-територіального устрою країни» [2, с. 169], «мають бути створені органи місцевого самоврядування нової якості, які сприйматимуться не як сукупність клерків з управління комунальним господарством, а як повноцінні політичні органи, що відповідають за вирішення більшості питань суспільного життя на місцевому рівні» [2, с. 168], тому особливої важливості набуває взаємодія громадських об'єднань саме з органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами. Це є важливим, оскільки необхідно залучати громадян до розроблення та ухвалення управлінських рішень на місцевому рівні:

- а) допомагати органам місцевого самоврядування діяти в нових умовах і з новими повноваженнями за рахунок власної ініціативи, умінь і знань, інших ресурсів, які можуть бути залученими громадськими об'єднаннями;
- б) контролювати дії органів місцевого самоврядування.

Основним теоретичним підґрунтям розуміння процесу залучення ресурсів суб'єктами громадської активності – громадськими об'єднаннями – є теорія мобілізації ресурсів. Багато дослідників вважають її домінуючою парадигмою в сучасних дослідженнях громадських рухів, яка розглядає соціальні рухи як колективні спроби оновити соціальні інститути і справедливо розподілити соціально цінні блага³.

Перспективним напрямом теоретизування щодо природи соціальних ресурсів є узгодження та удосконалення теорії мобілізації ресурсів відповідно до методологічної платформи соціокультурного підходу. Теоретичні засади теорії мобілізації ресурсів доцільно розглядати з позицій соціокультурного підходу, дотримуючись його базових методологічних принципів, основними серед яких є [7, с. 5]:

- принцип взаємопроникнення культури та соціальності, який постулює наявність цих двох вимірів у будь-якому співтоваристві, їх постійний взаємовплив;
- принцип людини активної, який акцентує увагу на елементах структури особистості як суб'єкта дії. При цьому дія суб'єкта є компонентом взаємодії з іншими суб'єктами, має значення для них і виконує певні функції по відношенню до всіх суб'єктів взаємодії;
- принцип суперечливості людини як багатовимірної, біо-соціо-культурної істоти. Суперечливість проявляється у невідповідності дій, взаємодій та їх результатів;
- принцип антропосоціетальної відповідності, який означає сумісність особистісно-поведінкових характеристик людини як члена цього суспільства та соціетальних характеристик спільноти, співтовариства, до якої вона належить (як єдності культури та соціальності).

³ Див., наприклад: [6, с. 504].

Ключовим при розробці механізмів залучення соціальних ресурсів громадських об'єднань до регіонального розвитку є принцип антропосоцієтальної відповідності, який постулює необхідність відповідності цих механізмів базовим (насамперед, світоглядним і ціннісно-мотиваційним) характеристикам соціальних суб'єктів.

Таким чином, теоретичною базою формування механізмів залучення соціальних ресурсів об'єднань громадян до процесів відновлення та розвитку регіонів України в умовах децентралізації стає соціокультурний підхід, на методологічній платформі якого має розглядатися теорія мобілізації ресурсів з урахуванням української специфіки.

Теорія мобілізації ресурсів дозволяє проаналізувати процес залучення та ефективності використання основних видів ресурсів, необхідних для створення і функціонування громадського об'єднання, формування і розгортання соціальних рухів. Враховуючи зазначену специфіку діяльності громадських об'єднань, такі ресурси за своєю природою є переважно соціальними.

У межах теорії мобілізації ресурсів розглядають п'ять основних видів ресурсів: моральні, культурні, соціально-організаційні, людські та матеріальні [8, с. 125–128].

Проте українська специфіка вимагає певних змін у теоретичних засадах цієї теорії: по-перше, необхідно уточнити структуру та різновиди наявних у суспільстві ресурсів, по-друге, розглянути цю теорію в контексті методології соціокультурного підходу.

Моральні ресурси. Як зазначають провідні представники теорії мобілізації ресурсів⁴, до категорії моральних ресурсів зазвичай включають такі характеристики громадських об'єднань, як легітимність, солідарну підтримку, доброзичливу підтримку і популярність.

Наявні дані досліджень дозволяють оцінити стан моральних ресурсів, на які можуть розраховувати громадські об'єднання, через показники довіри громадян громадським об'єднанням, а також можливої та реальної участі у громадській активності. Враховуючи абсолютний рівень довіри до волонтерів і громадських організацій, а також співвідношення між показниками довіри та недовіри до них, можна зробити висновок про наявність в українському суспільстві досить високого рівня легітимності та доброзичливої підтримки їх діяльності. Значний вплив на такий результат справила внутрішня та зовнішня ситуація в країні, включаючи агресію Російської Федерації та підтримку нею проросійських бойовиків на Сході України, а також роль громадських організацій і волонтерів у наданні допомоги бійцям АТО, воїнам, постраждалим у ході бойових дій, переселенцям з Донецької, Луганської областей та АР Крим.

Культурні ресурси. Згідно з теорією мобілізації ресурсів, до культурних ресурсів належать артефакти та культурні продукти, такі як концептуальні інструменти і спеціальні знання, технології їх розповсюдження та використання. Ця інтерпретація буде неповною, якщо не додати такі види культурних ресурсів, як громадянська та політична культура. Саме культурні ресурси визначатимуть способи залучення громадськості до вирішення нагальних проблем місцевого та регіонального рівнів, використання легітимних форм громадської активності, а також характер і способи взаємодії з населенням в медіа- та інформаційному просторі. Тому до цієї категорії доцільно включити також накопичені громадськими об'єднаннями в ході своєї діяльності інформаційні ресурси, які включають статистичні дані, методики, відомості про членів об'єднань та отримувачів допомоги, партнерів в Україні та за кордоном, колег, представників органів влади, з якими відбувалася взаємодія тощо. Такого роду інформаційні ресурси акумулюються як самими громадськими об'єднаннями, так і органами влади, міжнародними організаціями та фондами, науковими установами та експертами. Сьогодні в Україні стрімко накопичується досвід громадської діяльності, нарощуються обсяги духовно-культурних ресурсів, використання яких при вирішенні завдань відновлення регіонів в умовах децентралізації дозволить значно підвищити ефективність відповідних заходів.

⁴ Тут і далі в тексті дослідження характеристика основних видів ресурсів базується на праці [8, с. 125–128].

Таким чином, ми пропонуємо ввести зміни в традиційну класифікацію структури соціальних ресурсів теорії мобілізації ресурсів на засадах соціокультурного підходу – виокремити *інформаційні та духовно-культурні* ресурси громадських об'єднань. Останні за своїм змістом поєднують моральні та культурні ресурси і мають додаткові критерії визначення, що відповідає методологічним принципам соціокультурного підходу.

Соціально-організаційні ресурси. Соціально-організаційні ресурси, на думку дослідників, набувають трьох основних форм: інфраструктури, соціальні мережі та організації, кожна з яких може бути різною мірою організаційно формалізована. Інфраструктури при цьому є соціально-організаційним еквівалентом суспільних благ, таких як поштова служба, дороги або Інтернет, які полегшують безперерйне функціонування повсякденного життя. До інфраструктури можна віднести ресурсні центри, а також фонди, що виконують функцію підтримки громадської активності та громадських об'єднань. На жаль, саме цей вид ресурсів є найдефіцитнішим. Вагомий внесок у їх розвиток вносять міжнародні структури, зокрема Міжнародний фонд «Відродження». Проте більшість з них не спеціалізуються на проблемах регіонального розвитку, тому необхідними є цілеспрямовані зусилля з розвитку відповідної інфраструктури та спеціалізованих соціальних мереж.

Крім того, особливістю даного виду ресурсів є те, що доступ до соціальних мереж і, особливо, груп та офіційних організацій може бути обмежений інсайдерами. Таким чином, доступ до ресурсів, якими вони володіють, може таємно зберігатися інсайдерами та бути забороненим для сторонніх. Такий диференційований доступ підсилює існуючу нерівність між групами в їх здатності використовувати життєво важливі ресурси інших видів.

Людські ресурси. Дана категорія включає такі ресурси, як праця, досвід, навички, експертні знання та лідерство. Їх особливістю є те, що вони характеризують конкретних осіб, а не соціальні організаційні структури чи культуру в цілому.

Кількість і якість людських ресурсів громадських організацій визначаються кількісним складом, досвідом, освітою, професіоналізмом, інтелектуальним, соціальним капіталом, людськими якостями керівництва та рядових членів. Затребуваними є такі якості, як висока відповідальність, воля в досягненні поставленої мети, високий рівень особистісної, громадянської, правової та політичної культури, дисциплінованість, здатність до плідної співпраці, вміння вести діалог, планувати та приймати виважені рішення, здійснювати ефективні стратегії щодо координації діяльності з іншими суб'єктами громадської активності та конструктивної взаємодії між членами громадських об'єднань заради вирішення поставлених завдань і вирішення проблем загальнонаціонального, регіонального, місцевого рівнів.

Матеріальні ресурси. Беззаперечним для здійснення будь-якої діяльності є значення матеріальних ресурсів. Тому часто саме вони є пріоритетом уваги аналітиків. Дана категорія поєднує в собі те, що зазвичай називають фінансовим та фізичним капіталом: кошти, майно, офісні приміщення, обладнання та витратні матеріали.

Однак слід зауважити, що можливості залучення матеріальних ресурсів часто залежать від обсягу та якості інших видів ресурсів, наприклад, репутації організації, особистості лідера, характеру навичок, якими володіють члени організації тощо. Внаслідок цього накопичення матеріальних ресурсів стає можливим навіть в умовах економічної кризи або іншого скрутного становища та обумовлюється станом інших видів ресурсів, розвиток яких підпорядкований впливу інших факторів. В умовах збройного конфлікту слід враховувати, що певні громадські організації, служби, центри, формування можуть володіти небезпечними для життя та здоров'я населення ресурсами (зокрема, зброя, військова техніка) і нести пряму загрозу безпеці людини, спільноті, регіону, країні в цілому.

Наведена структура основних видів соціальних ресурсів фактично є схемою для аналізу та дослідження стану соціальних ресурсів, науково-методична та прикладна цінність якої не викликає сумнівів. Проте, на нашу думку, її суттєвим недоліком є те, що вона залишає

поза межами аналізу глибинні світоглядні та ціннісно-мотиваційні регулятори поведінки соціальних суб'єктів (індивідуальних і групових). Проте саме ці регулятори можуть суттєво впливати на перебіг соціальних процесів, сприяти або перешкоджати їхньому розвитку в певному напрямі. Саме ці регулятори слугують соціальними ресурсами, ігнорування яких може спричинити гальмування та неефективність заявлених реформ, поглиблення розколу в суспільній свідомості, незважаючи на формальну відповідність діяльності найновішим зразкам і технологіям.

Перспективним напрямом дослідження цих глибинних регуляторів поведінки соціальних суб'єктів, на думку авторів, є соціокультурний підхід, у рамках якого суспільство розуміється як єдність культури та соціальності [7, с. 3]. «Соціокультурний підхід акцентує увагу на глибинних і сталих соціально-ціннісних структурах, що задають об'єктивні межі для трансформації...», виявляє соціокультурні підстави, що дозволять пояснити відхилення ходу реформ від планів». Він дозволить визначити соціокультурні обмеження, які зумовлюють опір або засвоєння певних культурних зразків [9, с. 27]. На наш погляд, саме методологічна платформа соціокультурного підходу дійсно може наблизити суб'єктів громадської активності сучасного українського соціуму до розуміння природи, змісту і структури соціальних ресурсів, дозволить виявити їхню специфіку і врахувати її при розробці та впровадженні механізмів залучення цих ресурсів до розвитку українського суспільства.

Висновки. Активна участь громадських об'єднань у подіях останнього часу в Україні, а також стан соціальних ресурсів, які доступні для громадських об'єднань та можуть залучатись ними, демонструють значний потенціал активізації та розширення участі громадських об'єднань у забезпеченні розвитку та реформуванні суспільства, в тому числі на регіональному рівні. Проте нехтування ними і відсутність дієвих механізмів залучення цих ресурсів до процесів регіонального розвитку в умовах децентралізації призводить до їхнього занепаду та значно звужує потенціальну ресурсну базу проведення реформ, гальмує процеси відновлення та стабілізації усіх сфер життєдіяльності українського суспільства в ситуації воєнного конфлікту. Відповідно, необхідною умовою децентралізації та інших реформ, метою яких є демократизація українського суспільства, сприяння участі громадян у прийнятті та реалізації управлінських рішень, є створення в Україні механізмів, спрямованих на розвиток та залучення соціальних ресурсів громадських об'єднань.

За результати проведеного дослідження можна зробити висновок, що теоретико-методологічною базою вирішення цього завдання має стати поєднання теорії мобілізації ресурсів з методологічною платформою соціокультурного підходу. Соціокультурний підхід має стати методологічною основою використання та змістовного наповнення теорії мобілізації ресурсів. На нашу думку, це дозволить з'ясувати стан, визначити показники вимірювання, можливості залучення соціальних ресурсів на потреби регіонального розвитку, а також обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ефективності використання соціальних ресурсів в умовах децентралізації та демократизації управління. Вирішення цих завдань створить необхідні передумови для розробки та впровадження дієвих механізмів залучення соціальних ресурсів об'єднань громадян до процесів реформ і розвитку.

Список використаних джерел

1. EU-Ukraine Association Agenda to prepare and facilitate the implementation of the Association Agreement [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5910-2015-ADD-1/en/pdf>.
2. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році : аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2015. – 684 с.

3. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/156-19>.
4. Foa E.B. Resource theory: Interpersonal behavior as exchange / E.B. Foa, U.G. Foa // Social exchange: Advances in theory and research / K.J. Gergen, M.S. Greenberg, R.H. Willis (eds.). – New York : Plenum Press, 1980 – P. 77–94.
5. Tornblom K., Kazemi A. Some Conceptual and Theoretical Issues in Resource Theory of Social Exchange // Handbook of Social Resource Theory: Theoretical Extensions, Empirical Insights, and Social Applications, Critical Issues in Social Justice. K. Tornblom and A. Kazemi (eds.). – Springer Science + Business Media New York, 2012. – P. 33–64.
6. Edwards B. Resource Mobilization Theory / B. Edwards // The Concise Encyclopedia of Sociology / Ed. by G. Ritzer, J.M. Ryan. [S. l.], – 2011. – P. 503–504.
7. Лапин Н.И. Социокультурный подход и социетально-функциональные структуры / Н.И. Лапин // Социологические исследования. – 2000. – № 7. – С. 3–12.
8. Edwards B. Resources and Social Movement Mobilization / B. Edwards, J.D. McCarthy // The Blackwell Companion to Social Movements / Ed. by David A. Snow, Sarah A. Soule, and Hanspeter Kriesi. – Oxford, UK : Blackwell Publishers, 2004. – P. 116–152.
9. Кирдина С.Г. Социокультурный и институциональный подходы как основа позитивной социологии в России / С.Г. Кирдина // Социологические исследования. – 2002. – № 12. – С. 23–32.

References

1. EU-Ukraine Association Agenda to prepare and facilitate the implementation of the Association Agreement, available at: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5910-2015-ADD-1/en/pdf>.
2. *Pro vnutrishnye ta zovnishnye stanovyshche Ukrainy v 2015 rotsi: analitychna dopovid' do Shchorichnogo Poslannya Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The analytical report to the Annual Letter from the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine «On the internal and external situation of Ukraine in 2015»]. Kyiv, NISD, 2015, 684 p. [in Ukrainian]
3. *Pro zasady derzhavnoi regional'noi polityky: Zakon Ukraïny vid 05.02.2015 r. № 156-VIII* [The Law of Ukraine «On Principles of the State Regional Policy»], available at: <http://zakon.rada.gov.ua/go/156-19> [in Ukrainian]
4. Foa E.B., Foa U.G. Resource theory: Interpersonal behavior as exchange. Social exchange: Advances in theory and research. K.J. Gergen, M.S. Greenberg, R.H. Willis (eds.). New York, Plenum Press, 1980, pp. 77–94.
5. Tornblom K., Kazemi A. Some Conceptual and Theoretical Issues in Resource Theory of Social Exchange. Handbook of Social Resource Theory: Theoretical Extensions, Empirical Insights, and Social Applications, Critical Issues in Social Justice K. Tornblom and A. Kazemi (eds.). Springer Science + Business Media New York, 2012, pp. 33–64.
6. Edwards B. Resource Mobilization Theory. The Concise Encyclopedia of Sociology. Ed. by G. Ritzer, J.M. Ryan. [S. l.], 2011, pp. 503–504.
7. Lapin N.I. *Sotsiokul'turnyi podkhod i sotsietal'no-funktional'nye struktury* [Socio-cultural approach and the societal and functional structures]. *Sotsiologicheskie issledovaniya – Sociological Studies*, 2000, No. 7, pp. 3–12 [in Russian]
8. Edwards B., McCarthy J.D. Resources and Social Movement Mobilization. The Blackwell Companion to Social Movements. Ed. by David A. Snow, Sarah A. Soule, and Hanspeter Kriesi. Oxford, UK, Blackwell Publishers, 2004, pp. 116–152.

9. Kirdina S.G. *Sotsiokul'turnyi i institutsional'nyi podkhody kak osnova pozitivnoi sotsiologii v Rossii* [Socio-cultural and institutional approaches as the basis of a positive sociology in Russia]. *Sotsiologicheskie issledovaniya – Sociological Studies*, 2002, No. 12, pp. 23–32 [in Russian]

Отримано 13.07.15

Панькова О.В., доцент, канд. социол. наук, старший научный сотрудник отдела экономических проблем социальной политики ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины», старший научный сотрудник лаборатории мониторинга общественно-политических процессов Института социальной и политической психологии Национальной академии педагогических наук Украины, Касперович А.Ю., главный экономист отдела экономических проблем социальной политики ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины», Ищенко А.В., ведущий экономист отдела экономических проблем социальной политики ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины»

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ СОЦИАЛЬНЫХ РЕСУРСОВ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОБЪЕДИНЕНИЙ НА ПОТРЕБНОСТИ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

Раскрыты теоретические подходы к пониманию природы и структуры социальных ресурсов общественного взаимодействия. Обоснован теоретико-методологический подход к разработке механизмов привлечения социальных ресурсов общественных объединений на потребности регионального развития в условиях децентрализации.

Ключевые слова: социальные ресурсы, общественные объединения, региональное развитие, децентрализация.

Pan'kova O.V., associate professor, PhD (Sociology), senior scientific fellow, department of economic problems of social police Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian National Academy of Sciences, senior scientific fellow, laboratory of socio-political processes monitoring, Institute of Social and Political Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,

Kasperovych A.Yu., leading economist, department of economic problems of social police Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian National Academy of Sciences, Ishchenko A.V., leading economist, department of economic problems of social police Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian National Academy of Sciences

THEORETICAL BASIS OF NON-GOVERNMENT ASSOCIATIONS' SOCIAL RESOURCES ATTRACTION TO THE NEEDS OF REGIONAL DEVELOPMENT IN A DECENTRALIZED ENVIRONMENT

Paper dwells upon theoretical approaches to understanding the nature and structure of the social interaction social resources. Author substantiated theoretical and methodological approach to the development of mechanisms to attract social resources of non-government associations to the needs of regional development in the context of decentralization.

Keywords: social resources, non-government associations, regional development, decentralization.